

Müütide ja muistendite roll prantsuse antropoloogias

Laurent Sébastien Fournier

Teesid: Käesolev artikkel tutvustab müütide ja muistenditega seotud uurimisuundi prantsuse antropoloogias, kujutades endast distsipliini ning selle mõttevoolude üldteoreetilist ja ajaloolist ülevaadet. Ligemale viiesajast viimasel ajal Prantsuse kõrgkoolide andmebaasis “Fichier Central des Thèses” ilmunud ja pealkirjas või sisus terminit “müüt” sisaldavatest teesidest on alla 5% etnoloogia- või antropoloogiaalased uurimused, ülejäänud kuuluvad kirjandusteaduse, psühholoogia, sotsioloogia, lingvistika, politoloogia jne valdkonda. See näitab, et müütidel on antropoloogilistest uuringutest märgatavalt laiem kandepind, mis ahvatleb tegema ülevaadet müütide ja antropoloogia seoseid käsitlevatest töödest.

Märksõnad: antropoloogia, mütoloogia, müüt, Prantsusmaa

Artikkel keskendub peamiselt prantsuse antropoloogide vastandumisele mõistetelega ‘müüt’ ja ‘mütoloogia’, süvenemata erinevate autorite uuritud materjalide ja näidete detailidesse. Analüüs piirdub prantsuse autoritega, jättes kõrvale antropoloogia naaberdistsipliinide teadustööd. Müüte vaadeldakse üldiselt, eristamata müüdi etioloogilisi, kosmogoonilisi jne funktsioone. Esmalt refereeritakse teedrajavaid töid, mis panid aluse prantsuse müüdi- ja muistendiuuringutele. Seejärel kandub rõhuasetus 20. sajandi prantsuse antropoloogide erinevatele müütide ja muistendite säilitamise võimalustele. Lõpuks rõhutab artikkel müüdi ja mütoloogia mõistete käsitlemise raskust ning tuletab meelde, et tänapäeval tõlgendatakse neid mõisteid kokkuleppeliselt ja need on akadeemilises ruumis üha rohkem sümbolse võitluse objekt. Eeltoodu lubab paremini mõista prantsuse müüdiuurijate laia tegevusvälja, kuid ka juhtida tähelepanu mütoloogia erilisele kohale prantsuse antropoloogias üldiselt.

Eelkäijad: valgustajatest folkloorini

Prantsuse antropoloogia alged tekkisid kahe suure traditsiooni ristumisel: ühelt poolt koloniaalvallutustega, teisalt selle peegeldustega valgustuslikus filosoofias. Müüdiuurimise seisukohalt on need kaks traditsiooni mitmes mõttes vastuolulised. Rändurid mõtlesid välja kujundlikke, romantilisi, fantastilisi või koletuid etnoloogilisi müüte, et anda edasi välismaal nähtut, nt Jean de Léry (1536–1613) Brasiiliast (Léry 1972), Joseph-François Lafitau (1681–1746) Ameerikast (Lafitau 1992), Louis Antoine de Bougainville (1729–1811) Okeaanias (Bougainville 2006). Nende kogutud informatsiooni sünteesisid ratsionaalselt humanistidest filosoofid (Montesquieu, Diderot, Rousseau, Condorcet), kes kavatsesid seda kasutada inimkonna progressi edendamiseks. Filosoofide puhul on müüt pigem lugejale filosoofiliste mõtete esitamise viis kui uurimisaines: Rousseau kasutas metafoori “heast metslasest” arendamaks oma ühiskondliku leppe teooriat, Voltaire Pariisi külastava pärslase Zadigi kuju kritiseerimaks oma kaasaegsete etnotsentrismi ja julgustamaks universalistlikku relativismi, mis kulmineerus inim- ja kodanikuõiguste deklaratsiooniga pärast 1789. aasta revolutsiooni.

Alles 19. sajandil tekkis Prantsusmaal kas Šotimaa (MacPhersoni luule keldi sõdalasest Oisinit) või Saksamaa (Herder, Grimm) mõjul huvi rahvaluule, müütide ja muistendite kui uurimisainese vastu. Teadusühingud seadsid eesmärgiks etnoloogia- ja folklooriuuringud, loodi muuseumid, mis pühendusid etnograafilise materjali kogumisele. Neid tekkis juurde kogu 19. sajandi jooksul, tihtipeale rahvuslikel või regionaalsetel kaalutlustel, vastandudes seega valgustajate hegemoonilisele ratsionalismile ja abstraktsele universalismile. 1804. aastal asutati Keldi Akadeemia, mille 1815. aastal vahetas välja Kuninglik Antikvaaride Ühing, mis oli esimene rahvapärимuse – kommete, rituaalide, uskumuste, dialektide – koguja (Belmont 1986). Sel ajastul oli müüdi- ja muistendiuurimine vaid üks paljudest folkloori, st iidsete rahvaste tavade ja ebausuu uurimise vahenditest. Lõuna-Prantsusmaa folkloristi Frédéric Mistrali (1830–1914) tööd olid eelkõige kirjanduslikud, leksikograafilised ja museograafilised, mütoloogiauuringud olid vaid teisejärgulise tähtsusega. Toonased mütoloogiauuringud avaldavad ajakirjad huvitusid ka mitmetest teistest valdkondadest, nagu filoloogia, toponüümia või kodulugu. Müüdi mõiste autoriteeti tõstsid pigem ajaloolased või filoloogid: näiteks Gaston Paris (1839–1903), kelle sõnastatud hüpoteeside kohaselt on viited müütidele seotud eelkõige astroloogia ja loodusega.

19. sajandil müütide ja legendide uurimisele pühendunud prantsuse folkloristidest väärivad märkimist kaks tähtsat isikut: Paul Sébillot (1843–1918) ja Pierre Saintyves (pseudonüüm Emile Nourry, 1870–1935). Esimene, bretooni

arstiperekonnast pärit kirjanik ja kunstnik, asutas 1882. aastal rahvaluuleseksi ning osales mitmetes teaduslikes ühingutes. Ta valiti 1905. aastal antropoloogiaseltsi presidendiks. Tema eelkõige oma sünniregiooni juttudele ja muistenditele pühendatud tööd viisid ta folklooritekstide liigitamiseni nende seose järgi keskkonnaelementidega: ta eristas taeva, öö, õhu, maa, allmaailma, mere, magevee, fauna, flora ja mälestistega seotud folkloori (Sébillot 1904). Saintyves, Pariisist pärit raamatukaupmees ja kirjastaja, pühendas oma tööd kristlikele legendidele ja rahvajuttudele. Prantsuse Folklooriühingu presidendina toimetas ta Arnold van Gennepi töid. Oma ajastule kohase evolutsionismi seisukohast leidis ta, et kristlike pühakute kultus on arenenud iidsete jumalate kultusest (Saintyves 1907).

Rajajad: sotsioloogia ja antropoloogia panus

Folkloor jäi kirjanduslike ja romantiliste seoste tõttu Prantsusmaal sel ajajärgul siiski vähetähtsaks. 19. sajandi lõpu teaduslik positivism julgustas pigem sotsioloogiat, mis erinevalt folkloristikast esitles end modernse teadusena ning uuendas usundi- ja religioonifenomenide uuringuid (Durkheim 1912). Sotsioloogia eesmärk oli pakkuda välja universalistlike ideaalidega kooskõlas olev visioon, mida seejärel tuli tugevdada Kolmanda vabariigi poliitilisele võimule pretendeerimiseks. Seega algas ühtlustamispoliitika, mis kasutas kooli, võitlemaks piirkondlike kultuuride, dialektide ja ebausuga, mida tajuti sisemise ohuna uuele riiklikule korrale. Müüdid ja folkloor taandusid primitiivseteks ja nende analüüsi eksootilisuse aspektist võtsid enda kanda antropoloogid. Marcel Mauss (1872–1950), oma onu Émile Durkheimi mantlipärija ajakirja *L'Année Sociologique* eesotsas, esitas eelkõige eksootiliste rahvaste mütoloogia kohta käiva analüüsi, tuginedes inglise, ameerika ja saksa autoritele (Mauss 1910). Paralleelselt integreeris ta koos keldi uuriija Henri Hubertiga oma müüdianalüüsi vanade Euroopa kultuuride materjali (Hubert & Mauss 1909). Filosoof Lucien Lévy-Bruhli (1857–1939) mõjul huvitus ta nn primitiivsete ühiskondade mõtteviisist üldisemalt (Lévy-Bruhl 1910). Veendumustelt sotsialistina rõhutas Marcel Mauss siiski müütide sotsiaalset tähendust ning fakti, et uskumused on alati seoses sotsioloogiliste, moraalsete, majanduslike, juriidiliste ja poliitiliste fenomenidega, mis annavad neile tähenduse ja sisu.

Pärast Marcel Maussi muutus müüdiuurimine Prantsusmaal taas peamiselt antropoloogide pärusmaaks. Alates 1930. aastatest arendas Marcel Griaule (1898–1956) Aafrikas sümbolistlikku suunda, mis viis ta Frazeri jälgedes postulaadini, et müüt moodustab tähendusliku terviku, mis loob ühiskonnale tähenduse ja struktuuri. Griaule'i ja tema järgijate silmis väljendasid ja tõlgen-

dasid müüdid-riitused maailmavaateid, minnes tagasi rahvapärase kosmoloogia või teaduse kujutamiseni, milles võib näha pärismaalaste teadusliku teooria ekvivalenti (Griaule 1948). Louis Dumont (1911–1998) arendas teistsugust lähenemist, mis näitas tihedat seost müütide ja pidulike rituaalide vahel. Tema ajalooline uurimus mütoloogilisest koletisest Tarasconi Tarasque'ist (Dumont 1951) näitab, et legendaarseid ja müütilisi motiive illustreerivad rituaalse tegevuse ja uskumuste materiaalsed jäljed. Mütoloogilisele koletisele pühendatud iga-aastase protsessiooni elementides sisaldub ka Tarasconi linna asutamise muistend. Erinevad klassikalised prantsuse antropoloogid ja monograafiate autorid pühendavad osa oma analüüsist müütidele ja muistenditele, samas Maurice Leenhardt arendas müüdi fenomenoloogilist kontseptsiooni ja leiab, et müüt näitab individuaalset emotsionaalset seotust (Leenhardt 1947), folkloristid eelistavad keskenduda müütide ja riituste vaheliste suhete etnograafiale (Van Gennep 1909).

Müütidest huvitatud prantsuse antropoloogide seas on erilisel kohal Claude Lévi-Strauss (1908–2009). Marcel Maussi õpilasena uuendas ta täielikult analüütilisi perspektiive, uurides müüte struktuuralselt, inspireerituna Roman Jakobsoni lingvistikast ja fonoloogiast. Lévi-Strauss vastandas end selgelt Tylori, Frazeri ja Durkheimi psühholoogismile (Lévi-Strauss 1958: 235–236). Ta vaatles müüte kui metakeelt ning leidis, et nendes edasiantavad kujutlused peituvad vastavates või vastanduvates süsteemides, mille uurimine on antropoloogilise analüüsi eesmärgiks. Ta tükeldas müüdid müteemideks, järjekuseid sündmusi sisaldavateks üksusteks, et tuua esile nendevahelisi seoseid, millest moodustub müüdi struktuur. Ta uskus, et müüte saab seletada nende variatsioonide uurimine ja võrdlemine teiste kultuuride müütidega. Selles perspektiivis omandavad müüdid keele struktuuri ja võrdlus võimaldab neid tõlgendada: müütide struktuurianalüüs võtab arvesse iga mütoloogia, vastandades teda ümbritsevatele, peegeldades “üht mentaalsete struktuuride praktiliselt piiramatust kombinatsioonide hulgast” (Desveaux 1991: 501). Lévi-Straussilik lähenemine, erinevalt folkloristlikest, on seega katse taaselustada antropoloogia universalistlikku kutsumust.

Teiste erialade mõju antropoloogilisele müüdiuurimisele

Vaatamata Claude Lévi-Straussi tööde rahvusvahelisele tähtsusele on prantsuse antropoloogia kogu 20. sajandi vältel kasutanud ka teiste erialade (nt ajalugu, filosoofia või semiootika) rüpes arenenud konkureerivaid vaatenurki müütidele. Kuigi Mircéa Eliade seisukohad ei sobitunud Prantsusmaa konteksti

ning on jäänud tänapäevani väga elava kriitika märklauaks (Dubuisson 1993), on mitmed väljapaistvad autorid alates 20. sajandi algusest Prantsusmaal panustanud müüdi- ja muistendiuuringutesse ning leidnud huvitavaid seoseid (Guirand 1936). Müüdid inspireerivad eelkõige orientalistide uuringuid: Georges Foucart (1866–1943) kasutas egiptoloogiat religiooniajaloo uurimisel (Foucart 1912) ja Marcel Granet (1884–1940) analüüsis religioonifenomenide süvenemist Hiina sotsiaalses ajaloos (Granet 1922). Ajaloolane ja filoloog Georges Dumézil (1898–1986) rakendas alates 1920. aastatest võrdlevat lähenemist indoeuroopa mütoloogiale, mis jäi pikemalt domineerivaks suunaks. Polüglootina võrdles ta veedade tekste kreeka ja rooma eepostega: india brahmanite ja romaani templipreestrite võrdlus viis ta kolmikjaotuse teooria loomiseni, mille järgi Euroopa rahvaste keel, sotsiaalne kord ja muistendikorpus on koondunud kolme peamise funktsiooni – iseseisvuse, sõja ja tootmise ehk palujate, võitlejate ja töötajate – ümber (Dumézil 1941). Ühine mütoloogiline struktuur aitab seega kindlaks teha indoeuroopa kultuuriruumi ühiskondade erinevusi.

Ajaloolaste tööd on prantsuse antropoloogidele müütide mõistmisel suureks abiks olnud, ent ka filosoofidel on olnud väga tähtis roll. Teadusfilosoof Gaston Bachelard (1884–1962) tundis huvi teaduse ja kujutlusvõime seoste vastu. Vastupidiselt sotsioloogide tavapärasele empirismile leiab ta, et sümbolistlik kujutlusvõime on teaduslikuks mõtlemiseks vajalik ning objektiivne uurimus peab rajanema nii teaduslikel kui ka poetilistel alustel (Bachelard 1934). See-ga jõudis ta uurimuseni kujutlusvõime arhetüüpide seosest põhielementidega: tuli, vesi, maa, õhk. Bachelardilt inspiratsiooni saanud filosoof Gilbert Durand (sünd 1921) asutas Grenoblis imaginaarsuuringute keskuse, mille programmi keskmeks on mõiste “kujutluse antropoloogiline struktuur”. Durandi järgi lubab ettekujutus ühendada subjektiivseid impulsse ning kosmilisest ja sotsiaalsest keskkonnast tulenevaid objektiivseid mõjutusi. Ta esitas postulaadina subjektiivsuse ja keskkonna “vastastikuse loomise”, mis ajendab teda uurima nii kujutluse juuri kui selle sisu korraldust. Ta püüdis liigitada ettekujutuse tulemusi, defineerides sümbolite rühmi sarnasuse alusel, mis taanduvad kahele peamisele korrale – päevasele ja öisele (Durand 1960). René Girard (sünd 1923) pakkus antropoloogiat ja psühholoogiat ristates seletuse müütide päritolule. Kritiseerides Hubert'i ja Maussi, kaasas ta müüdid oma üldisemasse teoriasse, mille kohaselt vajab sotsiaalne kord asutavalt vägivallalt üleminekuks nn patuoina ohverdamist, algupärast ohverdust, millest ka müüdid tunnistust annavad (Girard 1972).

Lisaks neile olulistele filosoofilistele töödele, mis püüavad haarata kujuteldava olemust või pühaduse ja müütide päritolu, püüavad teised autorid kohaldada müüdi mõistet kaasaegse maailma uurimiseks. Näiteks Roland Barthes, kes 1950. aastatel esitas semiootilise lähenemise kaasaegsetele idamaistele müüti-

dele, leidis, et müüdid on ideoloogiavahend, müüdi kaudu loodud baasuskumus vastab kujutlusele, et kodanlus löi maailma ning rõhutab seda. Ta selgitab, et mütoloogia hoiab rahvaid ekshiarvamusel ja loob kollektiivsed kujutlused, mis on vastuolus teadmiste omandamisega. Tema resoluutselt kriitiline lähenemine kinnitub kaasaegsete müütide tähenduse ja seoste analüüsis. See sillutab teed uurimusele müütidest kui ideoloogilistest manipulatsioonidest (Barthes 1957).

Kaasaegsete uurimuste ja arutelude seis

Kaasaegsed prantsuse müüdi- ja muistendiuuringud on kahtlemata mõjutatud eelpool tutvustatud klassikaliste autorite pärandist. Siiski on peale eeltoodud tööde otseste järgijate võimalik eristada kolme originaalset tänapäevast lähenemist müüdile. Esimene on seotud ajaloolise antropoloogiaga, mis tunnustab *lévistraussilikku* strukturalismi. Seda suunda arendasid Prantsusmaal kõigepealt Jean-Pierre Vernant (1914–2007) ja Pierre Vidal-Naquet (1930–2006) müütidele ja antiikkreeka tragöödiatele pühendatud töödes (Vernant & Vidal-Naquet 1972), seejärel 1970. aastatel Paul Veyne, kes uuendas ajaloolaste mõtisklusi, esitades küsimuse müütide ja uskumuste seoste kohta (Veyne 1983). Võrreldes iidseid kreeka müüte kaasaegsetega jätkab ta tänapäevase ainese tõlgendamist analüüsidest müütide poliitilist mõju kooskõlas Roland Barthesi töödega. Neid toetavad ka assüüria-babüloonia (Bottero 1952) ja indoeuroopa (Malamoud 1989) mütoloogilisel algmaterjalil põhinevad uurimused.

Paralleelselt nende ajalooliste töödega on kolmekümne aasta jooksul arenenud uurimused, mis paigutuvad sotsioloogia ja filosoofia ristumiskohale, olles jätkuks Gilbert Durandi töödele. Selle suuna uuringute hingeks Prantsusmaal on kujutlusvõimeuurijast sotsioloog Michel Maffesoli, keda huvitab eriti Dionysose müüdi kasutamine korratuse taastekitajana (Maffesoli 1982). Huvitatuna müütide rollist igapäevases elus pakub ta välja postmodernse kaasaegsetes ühiskondades taastekkinud ühtsete "hõimude" analüüsi, pidades müüte selle taastekke aktiveerijaks. Kuigi enamik Prantsuse kuulujuttude ja linnalegendide uurijaist samastab end imaginaarse sotsioloogia vooluga (Campion-Vincent & Renard 1993), kritiseerivad sotsioloogid ja sotsiaalanthropoloogid teravalt Michel Maffesoli töid, heites ette teaduslikkuse puudumist ja antiratsionalismi. Saades jõudu Prantsusmaal arenenud debatist positivismi ja fenomenoloogia vahel, võimendus poleemika 2001. aastal, mil meedias tegev astroloog Elisabeth Teissier kaitses Maffesoli juhendamisel väitekirja sotsioloogias. Mitmed sotsioloogid protesteerisid, väites et väitekirja ei ole teaduslikus plaanis valiidne, sisaldades pigem apologetilist ja normatiivset astroloogiadiskursust kui seotust empiiriliste andmete korpuse ja teoreetiliste probleemidega.

Teine suund mütoloogia uurimises taaselustab etnoloogide ja folkloristide pärandi ning on peamine traditsiooniliste ühiskondade juttude ja muistendite analüüsimisel. Nicole Belmont on pühendanud osa oma töödest sünniantropoloogiale ja suulisele pärimusele (Belmont 1973). Arnold Van Gennepi tööde spetsialistina ja Frazeri kirjastajana Prantsusmaal on ta ka väheseid prantsuse suulise kirjanduse uurijaid ajal, mil enamik antropoloogilisi uuringuid identifitseerib end sotsiaalanthropoloogiana. Mõned väljapaistvad teadlased, nt Donatien Laurent, Daniel Fabre või Claude Gaignebet on andnud märkimisväärse panuse rahvajuttude ja -laulude uurimisse (Laurent 1971; Fabre & Lacroix 1973) või prantsuse kirjanduses edasiantavate müütide antropoloogilisse analüüsi (Gaignebet 1986). Kirjanduslike distsipliinide nõrkus ja ka folkloristika puudumine ülikoolide õppekavades sunnib spetsialiste töötama sõltumatutes seltsides, mille hulgast on kahtlemata tuntuim Prantsuse Mütoloogiaselts. Seltsi asutas 1950. aastal Henri Dontenville (1888–1981), kelle kõige silmapaistvamaks tööks oli prantsuse regioonide toponüümia ja populaarsete mütoloogiliste tegelaste (nt hiiglane Gargantua, haldjas Melusine või Aymoni neli poega) seostamine (Dontenville 1947). Prantsuse Mütoloogiaselts uurib Prantsusmaal lokaliseerunud rahvajutte ja muistendeid ning nendega seotud rahvakalendri- ja toponüümiaainest. Hoolimata silmapaistvate folkloristide, nt Arnold van Gennepi ja Charles Joisteni kriitikast mõnede Dontenville'i töödes esitatud hüpoteeside kohta, on Prantsuse Mütoloogiaselts 50 aasta jooksul koondanud oma kolm korda aastas ilmuva bülletääni ning seltsi liikmete seisukohavõtude ümber väga paljusid müüdi- ja muistendiuurijaid. Seltsis tegutsesid ja avaldasid uurimusi näiteks Paul Delarue (1957), Françoise Le Roux ja Christian-Joseph Guyonvarc'h (1982), Henri Fromage (2000) ja Bernard Sergent (2008), keskendudes vastavalt jutu-uurimisele, prantsuse rahvajuttude ja muistendite keldi taustale või mütoloogiliste motiivide indoeuroopa päritolule.

Kokkuvõte

Esitatud lühiülevaade hõlmab vaid osa mitmekesisest ja komplitseeritud prantsuse müüdi- ja muistendiuuringutest. Terminoloogilisest vaatepunktist oleks tähtis välja uurida, kas kõik need autorid peavad müüdi mõistest rääkides silmas üht ja sama asja. Eelnev analüüs keskendus antropoloogiale, jättes kõrvale uurimused, mis käsitlevad kirjanduslikes distsipliinides ja müüdikriitilistes vooludes arenenud juttude ja muistendite uurimusi, samuti psühholoogide poolt läbi viidud müüdiuuringuid. Mainitud pole ka müüte kujundlikus tähenduses kasutanud kaasaegseid uurimusi, nt politoloogias. Kasutatud on ainult trükitud materjale, jättes kõrvale kultuuritegevuse, sealhulgas muuseumid, kus müüdid,

rahvajutud ja muistendid leiavad suurema vastukaja kui akadeemiliste tööde lugejate hulgas. Mainin siiski rahvusliku Kunstide ja Rahvaluule Muuseumi rahvakunsti- ja Prantsusmaa erinevate regioonide muistendite kogusid, samuti kasutavad erinevad regionaalsed suulise ajaloo keskused oma uurimustes otsestelt jutustajaid ja praktikuid. Teatud müüditeemadega tegelevaid mõttevoole, nt spiritualistlikku antropoloogiat või mentaliteediajalugu pole mainitud nende vähese mõju tõttu. Lõpetuseks: käesolevas artiklis käsitletud faktid on lugejale pelgalt juhisteks mõnede võtmetekstide juurde, lootes äratada uudishimu ja huvi selle väheuuritud teema vastu ajastul, mil antropoloogia on seatud reguleerima eelkõige sotsiaalseid ja kultuuridevahelisi probleeme.

Tõlkinud Maris Kuperjanov

Kirjandus

- Bachelard, Gaston 1934. *Le nouvel esprit scientifique*. Paris: Alcan.
- Barthes, Roland 1957. *Mythologies*. Paris: Seuil.
- Belmont, Nicole 1973. *Mythes et croyances dans l'ancienne France*. Paris: Flammarion.
- Belmont, Nicole 1986. *Paroles païennes. Mythe et folklore des frères Grimm à P. Saintyves*. Paris: Imago.
- Bottero, Jean 1952. *La religion babylonienne*. Paris: PUF.
- Bougainville, Louis Antoine de 2006. *Voyages autour du monde au XVIIIe siècle*. Paris: la Découverte.
- Campion-Vincent Véronique et Renard, Jean-Bruno 1993. *Légendes urbaines: rumeurs d'aujourd'hui*. Paris: Payot.
- Delarue, Paul 1957. *Le conte populaire français*. Paris: Ed. Erasme.
- Desveaux, Emmanuel 1991. "Mythe". Bonte, Pierre & Izard, Michel (dir). *Dictionnaire de l'ethnologie et de l'anthropologie*. Paris: P.U.F., lk 498–502.
- Dontenville, Henri 1947. *La mythologie française*. Paris: Payot.
- Dubuisson, Daniel 1993. *Mythologies du XXe siècle: Dumézil, Lévi-Strauss, Eliade*. Presses universitaires de Lille.
- Dumézil, Georges 1941. *Jupiter, Mars, Quirinus: essai sur la conception indo-européenne de la société et sur les origines de Rome*. Paris: Gallimard.
- Dumont, Louis 1951. *La Tarasque: essai de description d'un fait local d'un point de vue ethnographique*. Paris: Gallimard.
- Durand, Gilbert 1960. *Les structures anthropologiques de l'imaginaire*. Grenoble: Allier.
- Durkheim, Emile 1912. *Les structures élémentaires de la vie religieuse*. Paris: Alcan.
- Fabre, Daniel et Lacroix, Jacques 1973. *La tradition orale du conte occitan*. Paris: PUF.

- Fromage, Henri, 2000, *Beauvais 2000: deux mille ans de plan d'occupation sacrée des sols: essai d'étude et de géo-mythologie*. Amiens: Centre d'études picardes.
- Foucart, Georges 1912. *Histoire des religions et méthode comparative*. Paris: Picard.
- Gaignebet, Claude 1986. *A plus haut sens: l'ésotérisme spirituel et charnel de Rabelais*. Paris: Maisonneuve & Larose.
- Girard, René 1972. *La violence et le sacré*. Paris: Grasset.
- Granet, Marcel 1922. *La religion des Chinois*. Paris: Gauthier-Villars.
- Griaule, Marcel 1948. *Dieu d'eau: entretiens avec Ogotemli*. Paris: Eds. Du Chêne.
- Guirand, Felix 1936. *Mythologie générale*. Paris: Larousse.
- Hubert, Henri & Mauss, Marcel 1909. *Mélanges d'histoire des religions*. Paris: Alcan.
- Laftau, Joseph-François 1992. *Mœurs des sauvages américains comparées aux mœurs des premiers temps*. Paris: Maspéro.
- Laurent, Donatien 1971. *Chants et chansons populaires de la basse Bretagne*. Paris: Maisonneuve et Larose.
- Leenhardt, Maurice 1947. *Do kamo: personne et mythe dans le monde mélanésien*. Paris: Gallimard.
- Lévi-Strauss, Claude 1958. *Anthropologie structurale*. Paris: Plon.
- Le Roux, Françoise & Guyonvarc'h, Christian-J. 1982. *La civilisation celtique*. Rennes: OGAM.
- Léry, Jean de 1972. *Histoire d'un voyage fait en la terre du Brésil*. Lausanne, Bibl. Romande.
- Lévy-Bruhl, Lucien 1910. *Les fonctions mentales dans les sociétés inférieures*. Paris: Alcan.
- Maffesoli, Michel 1982. *L'ombre de Dionysos*. Paris: Le livre de poche.
- Malamoud, Charles 1989. *Cuire le monde: rite et pensée dans l'Inde ancienne*. Paris: La Découverte.
- Mauss, Marcel 1910. "Mythologie et organisations des indiens Pueblo". *L'Année sociologique* 11, lk 119–133.
- Saintyves, Pierre 1907. *Les saints successeurs des dieux*. Paris: E. Nourry.
- Sébillot, Paul 1904. *Le folklore de France*. Paris: Guilmoto.
- Sergent, Bernard 2008. *Athéna et la grande déesse indienne*. Paris: Les Belles lettres.
- Van Gennep, Arnold 1909. *Les rites de passage*. Paris: E. Nourry.
- Vernant, Jean-Pierre & Vidal-Naquet, Pierre 1965. *Mythe et tragédie en Grèce ancienne*. Paris: Maspéro.
- Veyne, Paul 1983. *Les Grecs ont-ils cru à leurs mythes? Essai sur l'imagination constituante*. Paris: Seuil.

Summary

The role of myths and legends in French anthropology

Laurent Sébastien Fournier

Key words: anthropology, France, myth, mythology

The article introduces research into myths and legends in French anthropology, giving a general theoretical and historical overview of the discipline and its trends. Among the approximately five hundred abstracts, which have recently been published in “Fichier Central des Thèses”, the database of French higher educational institutions, and which include the word “myth” either in the heading or the body of the text, less than 5% are researches into ethnology or anthropology, whereas the others come from the field of literary studies, psychology, sociology, linguistics, politology, etc. This proves that myths cover a considerably wider range of disciplines than anthropological studies.

This brief overview presents only a part of the diverse and complicated French myth and legend studies. From the point of view of terminology, it would be essential to establish if all the authors who discuss the notion of the myth mean one and the same thing. The article focuses on anthropology, disregarding research into stories and legends in literary disciplines and myth-critical trends, as well as myth studies carried out by psychologists. Recent studies using myths in a figurative meaning – for instance, politology – have not been included either. Only printed materials have been used, leaving aside cultural activities, including museums, where myths, folk tales and legends find wider response than among the readers of academic publications. The facts presented in the article direct the reader to the key texts, in order to arouse curiosity and interest in this so far poorly studied topic in the era where anthropology is meant to regulate, above all, social and intercultural problems.